

Keski-Suomen rullaava maakuntakaavoitus

Keski-Suomen maakuntakaava 2040

Hyväksytty maakuntavaltuuston kokouksessa 15.6.2020

Päivitys hyväksytty maakuntahallituksen kokouksessa 18.2.2022

Päivitys hyväksytty maakuntahallituksen kokouksessa 16.12.2022

Ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman liite - I-OAS liite

I-OAS liitteen tarkoitus

Rullaavan maakuntakaavoituksen tavoitteena on muuttaa voimassa olevaa kokonaismaakuntakaavaa tarvittaessa vain kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Malli perustuu Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen mahdollisuuteen laatia maakuntakaava vaiheittain (MRL 27§).

Tällä ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteellä täsmennetään ikuista osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa eli määritellään kertyneet muutostarpeet teemoittain, kaavaprosessin tavoitteet, osalliset, menettelytavat, keskeiset selvitystarpeet sekä vaikutusten arvioinnin periaatteet.

Nyt laadittavasta kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tarkasteltavat teemat, muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 käsittelee seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa ja liikenteen muutostarpeita. Lisäksi tarkastellaan hyvinvoinnin aluerakenteen elementtejä. Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavaluonnoksesta saadun palautteen perusteella muita käsiteltäviä teemoja ei ole ilmennyt.

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 muuttaa ja täydentää voimassa olevaa maakuntakaavaa näiden teemojen osalta. Muilta osin 28.1.2020 lainvoiman saanut Keski-Suomen maakuntakaava jää voimaan sellaisenaan.

Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen maakuntakaavan tuulivoimaa koskevat merkinnät ovat vuodelta 2012. Maakuntakaavassa on osoitettu kaksi aluetta tuulivoimatuotantoon alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä. Merkintöjä voidaan pitää vanhentuneina tuulivoimatoimialan nopeaan muutokseen perustuen. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvaessa Keski-Suomesta muodostuu tuulivoimatoimijoille kiinnostava alue. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet.

Liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen liikenteellinen saavutettavuus ja sen kehittäminen ovat maakunnan elinvoiman perusta. Kaavaprosessin aikana tarkastellaan strategisen liikenneverkon alueidenkäytölliset päivitys- ja muutostarpeet vastaamaan maakunnan liikennejärjestelmän tavoitteita.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet

Hyvinvointi on yksi maakunnan strategisista kärjistä. Teknisten tuulivoimakysymysten yhteydessä ja rinnalla on mahdollista pohtia myös maakuntakaavaan liittyviä tunnistettuja hyvinvoinnin aluerakenteellisia tekijöitä. Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistyksen aluerakenteeseen ja reitistöihin. Sitä tukevat matkailun ja virkistyksen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitetty hiljaiset alueet. Keski-Suomessa on selvitetty myös luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä painopistealueita, metsätalouden kokonaiskestävyyden entistä parempaa huomioon ottamista sekä metsien monimuotoisuuden tulevaa kehityskuvaa. Luontoympäristö on keskeinen hyvinvointiin liittyvä pitovoimatekijä. Lisäarvoa rakenteelliseen tarkasteluun on mahdollista saada käynnissä paikallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuottamasta tiedosta esimerkiksi luonnon ekosysteemipalveluihin liittyen. Kaavaprosessin aikana tarkasteltavat teemat ja muutostarpeet voivat muuttua ja tarkentua prosessin edetessä. Mahdolliset muutokset ja niiden perusteet käsitellään kaavaselostuksessa ja I-OAS:n päivittyvässä liitteessä.

Maakuntakaavan alueen rajaus

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 käsittelee koko maakunnan aluetta pois lukien Kuhmoinen, joka on siirtynyt Keski-Suomesta osaksi Pirkanmaan maakuntaa vuoden 2021 alussa.

Osalliset

Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Taulukossa 1 on havainnollistettu esimerkkejä käynnissä olevan maakuntakaavatyön osallisina pidettävistä tahoista. Rullaavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus kaikkien kokonaismaakuntakaavan osallisten ja maakunnan liiton välillä.

Taulukko 1 Esimerkkejä maakuntakaavan 2040 päivityksen osallisina pidettävistä tahoista. Osallisten joukko tarkentuu ja täydentyy kaavatyön edetessä. Muutostarpeiden luonteen vuoksi kaavatyön osallisten joukko on hyvin laaja.

Maanomistajat	Kaava-alueen maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat
Ne, joiden asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaavan vaikutusalueen asukkaat Yritys- ja elinkeinoharjoittajat Alueella työssä tai koulua käyvät henkilöt Yritysten ja laitosten palvelujen käyttäjät Kaava-alueen ulkopuolisen maa- ja vesialueen omistajat ja haltijat
Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Maakunnan alueen kunnat Naapurimaakunnat Ympäristöministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Puolustusministeriö

	<p>Ilmavoimien esikunta 3. Logistiikkarykmentti Pääesikunta</p> <p>Keski-Suomen ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Keski-Suomen museo, Museovirasto, Väylävirasto, Traficom, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, Ilmatieteen laitos</p> <p>Viranomaisluonteisia tehtäviä hoitavat yhteisöt Finavia Fingrid Huoltovarmuuskeskus</p>
Yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	<p>Alueellisella tasolla toimivat yhteisöt ja edunvalvontajärjestöt: Keski-Suomen Kauppakamari, Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri, MTK Keski-Suomi, Keski-Suomen yrittäjät ry, Päijänteen virkistysalueyhdistys, Metsänomistajat, Metsänhoitoyhdistykset, lintutieteelliset yhdistykset, Suomenselän lintutieteellinen yhdistys, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys</p> <p>Elinkeinoelämän järjestöt Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt</p> <p>Visit Jyväskylä Region Suomen pyörämatkailukeskus</p> <p>Asukkaita edustavat yhteisöt sekä harrastusyhdistykset</p>

Menettelytavat osallisten kuulemiseksi

Kaavaa laaditaan avoimessa ja vuorovaikutteisessa prosessissa osallisten kanssa. Kaavaprosessin tiedottamiseen, selvitysten tulosten informointiin sekä kaavan vaikutuksista viestimiseen panostetaan merkittävästi. Kaavatyön etenemisestä kerrotaan sosiaalisen median kanavissa (Facebook, Twitter, Instagram), Keski-Suomen liiton viestintäkanavissa ja virallisissa vaiheissa kuulutuksin ja viranomaisten lausuntopyynnöin.

Voimassa olevasta maakuntakaavasta otetaan jatkuvaa palautetta mm. karttapalvelun kautta. Kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen ollessa nähtävillä järjestetään kaavan osallisille avoimia keskustelu- ja palautetilaisuuksia. Tilaisuuksien järjestämisessä hyödynnetään tarvittavissa määrin etäyhteyksiä. **Lakisääteinen kuuleminen kaavan eri vaiheissa on kuvattu ikuisessa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (I-OAS, MV 15.6.2020).**

MRL velvoittaa järjestämään maakuntakaavoituksen yhteydessä viranomaisneuvottelun **kaavoitukseen ryhdyttäessä sekä ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä**. Tämän lisäksi Keski-Suomen liitto pitää keskeisimpiin viranomaisiin yhteyttä läpi kaavaprosessin.

Kaavan laadinnan tukena hyödynnetään pysyviä maakunnallisia ryhmiä, kuten YVA-ryhmä, MAKU-ryhmä ja LJS-ryhmä. Lisäksi kaavaprosessin aikana tarkastellaan erilaisten asiantuntijaryhmien tarvetta ja kokoonpanoja.

Kaavaprosessin ohjauksesta vastaa maakuntahallitus.

Selvitykset ja vaikutusten arviointi

Laadittavien selvitysten tarkempi määrittely tarkentuu kaavaprosessin edetessä. Kaavan aloitusvaiheessa tunnistettiin vaikutusten kohdistuminen ihmisiin, linnustoon, maisemaan ja elinvoimaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulleiden lausuntojen sekä kaavaprosessin etenemisen myötä on syytä huomioida myös kaavan vaikutukset kulttuuriperintöön. Lisäksi kaavaprosessissa arvioidaan kaavan ilmastovaikutukset ja huomioidaan Keski-Suomen strategiassa asetetut hiilineutraalius- ja luontokadonpysäyttämistavoitteet.

Kaavaprosessin lähtötilanneaineistona on laadittu maakotkaselvitys, lisäksi kaavatyötä tukemaan on päädytty laatimaan tuulivoimapotentiaalin kartoitus sekä tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi.

Maakotkaselvitys: Kaksivaiheinen selvitys, jonka ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan paikkatietoon sidottuja ympäristömuuttujia käyttävällä levinneisyysmallilla maakotkan esiintymisen painopistealueet Keski-Suomessa. Ensimmäisessä vaiheessa saadaan kartta-aineisto kotkalle soveltuvista elinympäristöistä Keski-Suomessa. Toisessa vaiheessa käytettiin GPS-seurannan pohjalta kehitettyä reviirikäyttämistä selittävää ja ennustavaa mallia, jonka avulla mallinnettiin tiedossa olevien Keski-Suomen maakotkareviirien käyttöä. **Koska maakotka on uhanalainen laji, toisen vaiheen selvitys reviiritietoineen on julkisuuslain (621/1999) nojalla salassa pidettävä viranomaisasiakirja.** Selvityksen tuloksia käytetään ohjaamaan tuulivoima-alueiden sijoittumista maakunnan alueella sekä tarvittaessa yksittäisten voimaloiden sijoittelua kotkareviireillä.

Tuulivoimapotentiaalin kartoitus: Keski-Suomen liitto on omana asiantuntijatyönä toteuttanut paikkatietopohjaisen tuulivoimapotentiaalin kartoituksen. Tässä selvityksessä on suosituksista ja määräyksistä tulevien puskurivyöhykkeiden avulla arvioitu alueita, joiden osalta on mahdollista tehdä tarkempaa tarkastelua alueen soveltuvuudesta tuulivoimatuotantoon.

Tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi: Tuulivoiman maisemavaikutuksia on tarkasteltu kaavaluonnosta varten selvittämällä maiseman herkkyyttä muutokselle ja tämän jälkeen arvioimalla tarkemmin suunniteltujen potentiaalisten tuulivoima-alueiden näkyvyyttä näkyvyysanalyysin avulla. **Julkaisut: Tuulivoiman maisemavaikutusten selvittäminen Keski-Suomessa, Vaihe I: Keski-Suomen maiseman ominaispiirteet ja herkkyystarkastelu, Ramboll Oy 19.1.2022, Tuulivoima-alueiden näkyvyysalueanalyysit ja alustava maisemavaikutusten arviointi, Ramboll Oy 21.1.2022. Raportit on julkaistu kaavaluonnoksen yhteydessä.**

Maisemavaikutusten arvioinnin toinen vaihe on toteutettu luonnosvaiheen nähtävilläolon jälkeen syksyllä 2022. Laadinnassa on huomioitu luonnosvaiheen palaute ja lähtökohtatietojen muutostarpeet ja toteutettu yleispiirteiselle suunnittelutasolle sopiva varsinainen tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi ja havainnollistaminen sekä esitetty vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä. Julkaisut: Tuulivoiman maisemavaikutusten selvittäminen Keski-Suomessa, Vaihe II: Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja Havainnekuvat, Ramboll Oy 1.11.2022.

Lisäksi kaavatyötä tukemaan on päädytty laatimaan seuraavat selvitykset, joissa on hyödynnetty kaavaluonnoksen aineistoja ja luonnoksesta saatua palautetta:

Sähkönsiirron selvitys: Kaavan aloitusvaiheessa ja kaavaluonnosta laadittaessa on noussut esiin tarve selvittää maakunnallisesti sähkönsiirron kysymyksiä. Sähkönsiirron selvitys laadittiin kaavaluonnoksen nähtävillä olon jälkeen, ja selvityksen tuloksia käytetään ohjaamaan tuulivoima-alueiden sijoittumista maakunnan alueella. Sähkönsiirtoselvityksessä kiinnitetään huomiota sähköverkon kapasiteettiin. Lisäksi osana selvitystä on laadittu yleispiirteiselle suunnittelutasolle soveltuva arvio sähkönsiirron vahvistamistarpeen aiheuttamista vaikutuksista luontoon, ilmastoon, maisemiin ja ihmisiin. Julkaisu: Sähkönsiirron selvitys osana Keski-Suomen maakuntakaavaa 2040, 30.11.2022 Rejlers Oy.

Natura-arvioinnin tarveharkinta: Keski-Suomen liiton toteuttamassa tarveharkinnassa arvioitiin, heikentääkö kaavan toteuttaminen todennäköisesti merkittävästi Natura 2000 -alueiden luonnonarvoja. Jos tarveharkinnan perusteella jokin kaavamerkinnän / kaavamerkintöjen toteuttaminen heikentää todennäköisesti merkittävästi Natura-alueiden perusteena olevia luonnonarvoja, kaavan vaikutuksista on tehtävä LsL:n 65 § tarkoittama arvio ja pyydettyä siitä lausunto alueelliselta ELY-keskukselta ja luonnonsuojelualueen haltijalta. Tarveharkinnan tuloksista on neuvoteltu Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa 9.6.2022 ja päädyttiin toteuttamaan Natura-arviointi.

Natura-arviointi: Tarveharkinnan ja ELY-keskuksen asiantuntijaohjauksen sekä maakuntahallituksen 17.6. päätöksen pohjalta on päädytty toteuttamaan LsL:n 65 § tarkoittama Natura-arviointi seuraavien Maakuntakaavan 2040 luonnoksessa esitettyjen tuulivoima-alueiden osalta: Kettukangas, Hautakangas ja Lehtomäki. Lisäksi Natura-arvoihin liittyvä yhteisvaikutusten arviointitarve koskee alueita Ilosjoki, Korkeakangas ja Hanhineva. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee huomioida kaikki Natura-alueiden vaikutusalueilla olevat tuulivoimahankkeet, joista on arvioinnin kannalta riittävät tiedot, kuten laajuus ja aluerajaukset. Natura-arviointi valmistuu vuoden 2022 aikana. Julkaisu: Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 Natura-arviointi (Latvasilmu Osk).

Metsäpeuraselvitys: Tuulivoima-alueiden vaikutuksia luontodirektiivin liitteen II lajeihin kuuluvaan metsäpeuraan ei ole tutkittu, mutta muilla hirvieläimillä tehdyt tutkimukset antavat viitteitä siitä, että tuulivoimalat voivat vaikuttaa peuran elinympäristöjen käyttöön. Maakuntakaavassa osoitettavaa tuulivoimatuotantoa varten on toteutettu selvitys metsäpeuran esiintymisestä ja vasomisalueista Keski-Suomessa ja arvioitu tuulivoima-alueiden muodostaman kokonaisuuden vaikutuksia metsäpeuraan. Julkaisut: Selvitys Keski-Suomen tärkeimmistä metsäpeura-alueista osana Suomenselän metsäpeurakantaan (LUKE) sekä Asiantuntija-arviointi Keski-Suomen 2040 kaavaehdotukseen ehdolla olevien tuulivoima-alueiden vaikutuksista metsäpeuraan (LUKE).

Tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyys: Kaavaluonnoksesta saadun runsaan kansalaispalautteen perusteella nähtiin tarpeelliseksi toteuttaa tuulivoiman sosiaalista hyväksyttävyyttä selvittävä työ ja osana työtä Kansalaisraati. Keski-Suomen maakuntakaava 2040-prosessia palveleva tuulivoiman sosiaalista hyväksyttävyyttä koskeva selvitystyö sisälsi neljä osin päällekkäistä vaihetta: 1) maakuntakaavan luonnoksesta annettuun palautteeseen ja tuulivoiman hyväksyttävyyden haasteisiin perehtyminen, 2) yhteisesti hyväksyttävien ratkaisujen tuottaminen, 3) avoin verkkopohjainen kansalaisraati seudullisen tuulivoimarakentamisen edellytysten määrittelemiseksi ja 4) selvitystyön tulosten käsittely ja tuloksista viestiminen. Julkaisu: Tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyys ja Keski-Suomen maakuntakaava 2040, Akordi Oy 2022.

Selvitysten ja vaikutusten arviointien tulokset ja suositukset otetaan huomioon maakuntakaavan 2040 ehdotusvaiheen valmistelussa.

Valmisteilla olevat ja jo valmistuneet muut selvitykset, joita voidaan maakuntakaavaprosessissa hyödyntää:

- Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Vt 4 ja 29 kehittämisen periaatteet välillä Helsinki-Tornio-Haaparanta
- Valtakunnallisen pyöräliikenneverkon esisuunnitelma, Väylävirasto 65/2021
- Vt 9 Orivesi-Jyväskylä toimenpideselvitys (käynnissä)
- Vt 9 Kanavuori-Lievestuore toimenpideselvitys sekä ympäristövaikutusten arviointiohjelma
- Valtatien 4 parantaminen välillä Äänekoski-Pihtipudas, toimenpide- ja aluevaraussuunnitelma (Keski-Suomen ELY-keskus 2021)
- Valtatien 4 parantaminen Viitasaaren kohdalla, aluevaraussuunnitelma (12/2020, Keski-Suomen ELY-keskus)
- Jyväskylän läntinen ohikulkutie välillä Ruoke-Lintukangas. Tarveselvitys. (Keski-Suomen ELY-keskus 2012)
- EuroVelo-reittien suunnitteluperiaatteet Suomessa, Väyläviraston oppaita 4/2021
- Keski-Suomen luonnon ja kulttuurin matkailu- ja virkistyskäytön selvitystyö (JAMK, Humak 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventointi (käynnissä)
- Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi VAMA2021, Valtioneuvoston päätös 18.11.2021
- Maisemaan sidotut muinaisjäännökset -raportti, Keski-Suomen museo 2021
- Maakuntakaavoituksen kehittäminen arvokkaiden luontoalueiden ja metsien hiilivarastojen turvaamiseksi Keski-Suomessa Pro gradu -tutkielma
- Hiljaiset alueet Keski-Suomessa, Keski-Suomen liitto 2013
- Luonnon ekosysteemipalvelut Keski-Suomessa, JAMK 2020
- Keski-Suomen maakunnalliset lintualueet
- Suomenselän maakunnallisesti arvokkaat lintualueet

Päivitty kaavaprosessin edetessä.

Aikataulu

1/2020–9/2020 Kaavan aloitusvaihe

9/2020–3/2022 Kaavan valmisteluvaihe

3/2022–4 5/2022 Luonnoksen nähtävillä olo

6/2022–12/2023 Kaavan ehdotusvaihe

- Tarkennetaan kaavaratkaisuja luonnoksen nähtävillä olon aikana tulleiden palautteiden perusteella
- Toteutetaan tarvittavat lisäselvitykset ja vaikutusten arviointi
- Viranomaisten lausuntokierros ja ehdotusvaiheen nähtävilläolo

12/2023 Kaavan hyväksyminen

Yhteystiedot

Hanna Kunttu

vt suunnittelujohtaja

040 591 5901

hanna.kunttu[at]keskisuomi.fi

Liisa Bergius

maakunta-arkkitehti

040 590 2296

liisa.bergius[at]keskisuomi.fi

Juuso Huhtala

paikkatietosuunnittelija

040 595 0174

juuso.huhtala[at]keskisuomi.fi

Valtteri Paakki

maakuntasuunnittelija

0405256059

valtteri.paakki[at]keskisuomi.fi

Reima Väливаara

ympäristöpäällikkö

040 595 0918

reima.valivaara[at]keskisuomi.fi